

اصلاح، ایجاد و راهبری نظام ملی اطلاع‌رسانی کشاورزی ایران

«در گفت و گو با مهندس سید امیر عباس مؤذن مشاور وزیر و دبیر اتاق فکر جهاد کشاورزی»

• دکتر مازیار امیرحسینی

دکتری علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و عضو دبیرخانه اتاق فکر جهاد کشاورزی

مقدمه

در مورخه ۱۸ تیرماه سال ۱۳۸۵ طی حکمی از سوی وزیر محترم جهاد کشاورزی، اصلاح، ایجاد و راهبری نظام اطلاع‌رسانی کشاورزی ایران به مهندس سید امیر عباس مؤذن، مشاور وزیر و دبیر اتاق فکر جهاد کشاورزی ابلاغ شد. متعاقب این حکم، کارگروهی در دبیرخانه اتاق فکر جهاد کشاورزی شکل گرفت که بر اساس سرفصل‌های شرح خدمات تنظیم شده به تحلیل وضعیت اطلاع‌رسانی کشاورزی و طراحی نظام اطلاع‌رسانی مناسب برای کشاورزی ایران پرداخت. به این ترتیب این طرح به عنوان یکی از طرح‌های راهبردی اتاق فکر جهاد کشاورزی تدوین شد.

شایان ذکر است که ایجاد نظام اطلاع‌رسانی به عنوان یکی از بندهای اصلی برای تحقق راهبرد توسعه کشاورزی ایران از سوی اتاق فکر جهاد کشاورزی توصیه شده و در سیاست‌های اجرائی راهبرد مذکور نیز توسعه نظام تبادل اطلاعات بر اساس مبانی نظری اطلاع‌رسانی، مورد تأکید قرار گرفته است. طی مصاحبه‌ای که در بهمن ماه سال جاری با جناب آقای مهندس سید امیر عباس مؤذن مسئول بررسی نظام اطلاع‌رسانی کشاورزی ایران داشتیم، دیدگاه‌های ایشان را پیرامون نظام اطلاع‌رسانی کشاورزی جویا شویم.

**مأموریت اتاق فکر جهاد کشاورزی
عبارت است از «آینده‌نگاری بر اساس
اراده در حوزه کشاورزی» و اولین
اصل از مجموعه اصول و ارزش‌های این
نهاد بر کلان‌نگری و فعالیت در سطح
راهبردی تأکید دارد**

■ مدیریت ارشد وزارت جهاد کشاورزی چه دیدگاهی در مورد مقوله اطلاع‌رسانی دارد؟

□ تا آنجا که به خاطر دارم - حداقل بیش از دو دهه - همواره مدیریت ارشد وزارتخانه (در حوزه‌های کشاورزی و جامعه روستایی) برای ایجاد نظام اطلاع‌رسانی اعلام نیاز کرده و اقدامات متعددی هم در سطوح ملی و منطقه‌ای (استانی) انجام یافته است، ولی با وجود این، هنوز با چالشی تحت عنوان «فقدان نظام جامع اطلاع‌رسانی» در بخش کشاورزی مواجه هستیم. در پاسخ به این سؤال می‌توان گفت که مدیریت ارشد وزارتخانه، اطلاع‌رسانی را یکی از ضروری‌ترین و با اولویت‌ترین امور می‌داند و همیشه از اقداماتی که در این زمینه انجام شده، حمایت کرده است؛ ولی متأسفانه مسئله هنوز به صورت بنیادی حل نشده و چالش مرتفع نشده است.

■ علت رفع نشدن این چالش چیست؟

□ می‌توان سیاهه‌ای از دلایل مرتفع نشدن چالش اطلاع‌رسانی در بخش کشاورزی ارائه داد، اما بر اساس مطالعاتی که انجام شده، مهمترین علتی که موجب شده مسئله مذکور حل نشده باقی بماند و البته پیچیده‌تر هم بشود، این است که هیچ‌کدام از اقدامات صورت گرفته، بر مبنای اصول مبانی نظری اطلاع‌رسانی پایه‌گذاری نشده و هنگام رسیدگی به اطلاع‌رسانی کشاورزی به نکات اساسی توجه کافی نشده است و از این اصل که «هر گروه از اطلاعات مخاطب خاص خود را دارد، برای استفاده‌های عملی تهیه، پردازش و ارائه می‌شود و همچنین پدیده‌ای پویا است»، غفلت شده

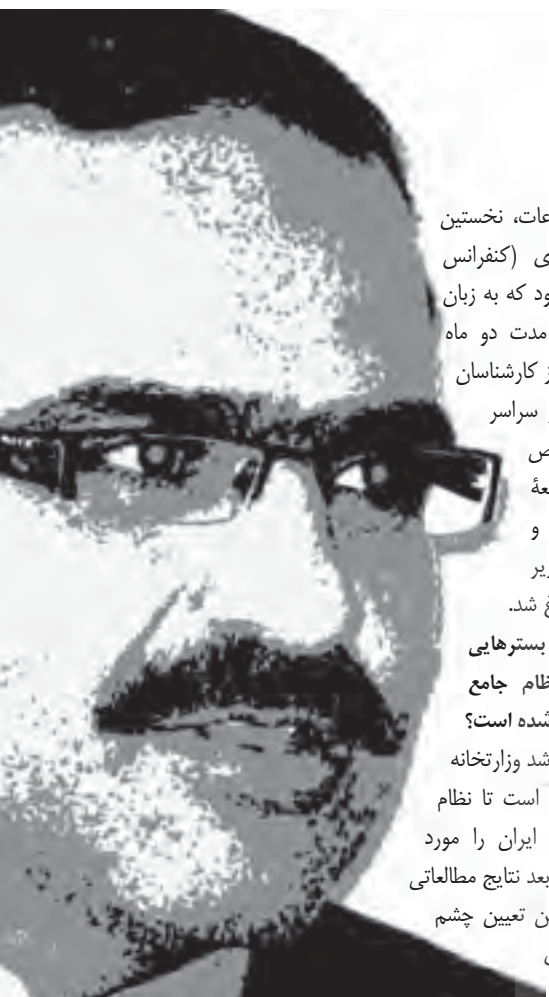
**ایجاد نظام اطلاع‌رسانی به عنوان یکی
از بندهای اصلی برای تحقق راهبرد
توسعه کشاورزی ایران از سوی اتاق
فکر جهاد کشاورزی توصیه شده و در
سیاست‌های اجرایی راهبرد مذکور نیز
توسعه نظام تبادل اطلاعات بر اساس
مبانی نظری اطلاع‌رسانی، مورد تاکید
قرار گرفته است**

■ چه ضرورتی در وزارت جهاد کشاورزی موجب شد تا به مقوله اطلاع‌رسانی توجه کنید؟

□ اساساً بخش کشاورزی یکی از مهمترین بخش‌های اقتصادی کشور است که گستره وسیعی از منابع کشور را در اختیار دارد، از حوزه منابع انسانی چند میلیونی بهره‌بردار و سایر فعالان مرتبط با کشاورزی گرفته تا حوزه منابع پایه قسمت عمده منابع خاک، آب و میزان قابل ملاحظه‌ای از منابع طبیعی کشور که به‌طور مستقیم در مراحل مختلف فعالیت‌های کشاورزی مؤثر هستند و بین مؤلفه‌های متعدد فنی، مهندسی، اقتصادی و اجتماعی در فرآیند تولید محصولات کشاورزی و عرضه آنها به بازار، اندرکنش پیچیده‌ای وجود دارد که برای سازماندهی منطقی‌تر بخش کشاورزی، ضروری است که این اندرکنش‌ها از سوی فعالان بخش به درستی شناخته شود و امکان اتخاذ تصمیم مناسب و اقدام به موقع برای آنان میسر گردد. گام اول در این شناخت، تسهیل تبادل اطلاعات در قالب نظامی سنجیده و کارآمد است.

در جریان تدوین راهبرد توسعه کشاورزی کشور مشخص شد، یکی از چالش‌های مهم این بخش، عدم وجود نظام اطلاع‌رسانی کارآمد و مبتنی بر مبانی نظری علمی است در نتیجه، دبیرخانه اتاق فکر به وزیر جهاد کشاورزی پیشنهاد کرد که این موضوع با اولویت مورد رسیدگی قرار گیرد که با موافقت و ابلاغ ایشان مقوله اطلاع‌رسانی در دستور کار اتاق فکر قرار گرفت.

زمینه ارتباطات و تبادل اطلاعات، نخستین هم‌اندیشی و نشست مجازی (کنفرانس الکترونیکی) کشاورزی ایران بود که به زبان فارسی در بستر اینترنت به مدت دو ماه برگزار شد و بیش از ۶۰۰ نفر از کارشناسان و دست‌اندرکاران کشاورزی از سراسر کشور به تبادل نظر در خصوص سیاست‌های اجرایی برای توسعه کشاورزی را بررسی کرده و نتیجه مباحثات نیز از سوی وزیر جهاد کشاورزی جهت اجرا ابلاغ شد.

■ در حال حاضر، چه بستری برای اجرایی شدن طرح نظام جامع اطلاع‌رسانی کشاورزی فراهم شده است؟
□ مهمترین بستر اراده مدیر ارشد وزارتخانه است که از اتاق فکر خواسته است تا نظام جامع اطلاع‌رسانی کشاورزی ایران را مورد رسیدگی قرار دهد و در مرحله بعد نتایج مطالعاتی است که صورت گرفته و ضمن تعیین چشم انداز نظام مذکور و چالش‌های آن، راهبرد مناسب را تدوین کرده و کار را تا مرحله تنظیم تفاهم‌نامه هماهنگی (پروتکل) بین زیر بخش‌ها به انجام رسانده و با روشن شدن خطوط کلی، عملاً بستر اقدامات اجرایی فراهم شده است.

■ استفاده‌کنندگان نهایی از چنین نظامی چه گروه‌هایی هستند؟
□ از آنجایی که صحبت از نظام جامع اطلاع‌رسانی کشاورزی ایران است، پس همه فعالان بخش کشاورزی به‌عنوان مخاطب این نظام می‌توانند از اطلاع‌رسانی بهره‌مند شوند و در عین حال سهم و نقش خود را در تأمین داده‌های مرتبط و ارائه اطلاعات ایفا کنند.

■ اجرایی شدن چنین نظامی چه تاثیری در توسعه کشاورزی در ایران دارد؟

□ رویکرد کلی در راهبرد توسعه کشاورزی کشور که از سوی وزیر جهاد کشاورزی ابلاغ شده، ارتقای توانمندی‌های فعالان کلیه حوزه‌های مرتبط با بخش کشاورزی است؛ بنابراین، اجرایی شدن نظام اطلاع‌رسانی کشاورزی در این چارچوب می‌تواند به بهبود توانمندی‌های فعالان کشاورزی کمک کند به نحوی که مأموریت اصلی این بخش که «ایفای نقش اصلی در تأمین غذای سالم و مشارکت مؤثر در توسعه اقتصادی کشور از طریق تولید پایدار محصولات کشاورزی توأم با حفظ محیط زیست» است به درستی قابل انجام باشد.

است. حتی زمانی که در قالب طرح «تکفا» اعتبارات قابل توجهی برای توسعه اطلاع‌رسانی اختصاص یافت، به دلیل همین غفلت، بیشتر به مؤلفه سخت‌افزاری توجه شد تا مؤلفه نرم‌افزاری، جامعه مخاطب و تفاهم‌نامه‌های هماهنگی (پروتکل‌ها).

■ به چه دلیل اتاق فکر جهاد کشاورزی، در حوزه طراحی راهبردی نظام اطلاع‌رسانی فعال است؟

□ مأموریت اتاق فکر جهاد کشاورزی عبارت است از «آینده‌نگاری بر اساس اراده در حوزه کشاورزی» و اولین اصل از مجموعه اصول و ارزش‌های این نهاد بر کلان‌نگری و فعالیت در سطح راهبردی تأکید دارد؛ بنابراین، بررسی امور بنیادی و راهبردی نظیر «نظام اطلاع‌رسانی» از جمله موضوعاتی است که در چارچوب مأموریت اتاق فکر جهاد کشاورزی قرار می‌گیرد.

■ آیا مأموریت اطلاع‌رسانی کشاورزی تا پیش از اقدامات اخیر اتاق فکر، در وزارت جهاد کشاورزی وجود نداشته است؟ اگر وجود داشته تحلیل شما از عملکرد آن چیست؟

□ در شرح وظایف وزارت جهاد کشاورزی امر «تهیه، تدوین، اجرا و بهنگام‌سازی نظام اطلاع‌رسانی کشاورزی و روستایی و استقرار نظام‌های آماری» تصریح شده است ولی این نظام به‌طور روان و کارآمد به جریان نیفتاده که قبلاً به دلایل آن اشاره شد.

■ از دیدگاه شما اطلاع‌رسانی در بخش کشاورزی در سطح راهبردی قابل بررسی است و یا یک موضوع در سطح سیاست‌های اجرایی است؟

□ تلقی بنده از راهبرد عبارت است از چگونگی - یعنی از چه طریق و به چه وسیله - عزیمت از وضع موجود به وضع مطلوب است و سیاست اجرایی عبارت از باید‌ها و نبایدهایی است که رعایت آنها برای تحقق راهبرد ضروری می‌باشد در نتیجه اصل مقوله اطلاع‌رسانی قطعاً امری بنیادی و راهبردی است که البته بایستی با اعمال سیاست‌های اجرایی مناسب، به‌درستی پی‌گیری و محقق شود.

■ آیا تاکنون در زمینه ارتباطات و اطلاع‌رسانی فارغ از نظریه‌پردازی و تدوین طرح، اقدام اجرایی انجام داده‌اید؟

□ اگر منظور این باشد که امکانی فراهم شود تا افراد به تبادل اطلاعات بپردازند و با برقراری ارتباط پویا با یکدیگر مسئله‌ای را مورد بررسی و چاره‌جویی قرار دهند، پاسخ مثبت است. اولین تجربه اصولی اتاق فکر در

مدیریت ارشد وزارتخانه، اطلاع‌رسانی

را یکی از ضروری‌ترین و با

اولویت‌ترین امور می‌داند و همیشه از

اقداماتی که در این زمینه انجام شده،

حمایت کرده است